

Η Ελλάδα μπροστά στις παγκόσμιες προκλήσεις....

ΤΗΣ ΧΑΡΟΥΛΑΣ (ΧΑΡΑΣ) ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ *

Οι Εθνικές εκλογές του 2023 βρίσκουν την χώρα μας μπροστά σε πολλές, εθνικές και παγκόσμιες προκλήσεις. Οι χρονιές που πέρασαν μας έφεραν πιο κοντά στο ζοφερό μέλλον που μας περιμένει. Το κοντινό μέλλον είναι πολύ πιθανόν πλέον, να χαρακτηρίζεται από ανεργία, υποαπασχόληση και ύφεση, ακρίβεια και δυσκολίες εφοδιασμού, γεωπολιτικές ανακατατάξεις, αλλά, και πολλαπλά ελλείματα στην υγεία, στην κάλυψη αναγκών, τη Δημοκρατία, τα δικαιώματα ... "Όμως, το σίγουρο είναι, ότι, στο κοντινό μας μέλλον, δεν θα συναντήσουμε μόνο όσα αναφέρονται. Η ξηρασία και η λειψυδρία, οι υψηλές θερμοκρασίες, ακόμα και στις βορειότερες περιοχές, κλιματική αλλαγή και κρίσεις, ακραία καιρικά φαινόμενα και σφοδρές πυρκαγιές, θα είναι χαρακτηριστικά του μέλλοντος μας. Η προηγούμενη χρονιά έδειξε ανάγλυφες και αποκαλυπτικές εικόνες από το μέλλον που απειλεί την Ευρώπη και τον κόσμο.

Το 2023 ξεκίνησε με μια βαριά κληρονομιά, ίσως πολύ χειρότερη, αφού ο προηγούμενος χρόνος επιβεβαίωσε τον «κακό μας καιρό». Για οκτώ, συνεχόμενα, χρόνια¹, η άνοδος της θερμοκρασίας, από τα επίπεδα της προβιομηχανικής εποχής, ξεπερνά τον 1° C. Στην Ευρώπη σημειώθηκαν έντονα κύματα καύσωνα το καλοκαίρι έκλεισε με την μέση θερμοκρασία του αέρα πιο υψηλή κατά 0.3° C, σημειώνοντας, έτσι το πιο ζεστό καλοκαίρι από το 1991²! Το δεύτερο μισό του 2022 και οι πρώτες μέρες του 2023 είναι αποκαλυπτικές. Παρατεταμένοι καύσωνες σε Δυτική Ευρώπη και Βόρεια Αμερική με σφοδρές δασικές πυρκαγιές³, θερμοκρασίες ρεκόρ σε πολλές Ευρωπαϊκές πόλεις⁴, ακόμα και στην καρδιά της Κεντρικής Ευρώπης, μείωση της στάθμης των ποταμών, αποκαλύπτοντας ναυάγια του 2^{ου} Παγκόσμιου Πολέμου και τοπικά ορόσημα και μνημεία του παρελθόντος⁵. Η πρωτοφανής αυτή κατάσταση είχε σαν συνέπεια πολλά εμπόδια και διαταραχή του διασυνοριακού εμπορίου μέσω των ποταμών της Ευρωπαϊκής ηπείρου, ακόμα και, έλλειψη πόσιμου νερού. Ιδιαίτερα στην Αγγλία η ξηρασία πλήττει έντονα τις υποδομές ύδρευσης και παροχής πόσιμου νερού, τροφοδοτώντας με εικόνες χαρακτηριστικές την στροφή καταναλωτών στην προμήθεια εμφιαλωμένου νερού στα πρόθυρα πανικού Το 2023 άρχισε εξίσου δυναμικά, με τους ωκεανούς να είναι, συνολικά θερμότεροι⁶, ενώ, η καταγραφή υψηλότερων θερμοκρασιών, σημείωσε ρεκόρ σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις⁷. Ακόμα, συνεχίστηκε η τάση μείωσης μέχρις ουσιαστικής εξαφάνισης των χιονοπτώσεων. Η Ελλάδα το 2022 γνώρισε μία σοβαρή χιονόπτωση στη πρωτεύουσα, που

¹ <https://public.wmo.int/en/media/press-release/past-eight-years-confirmed-be-eight-warmest-record>

² <https://climate.copernicus.eu/copernicus-summer-2022-europes-hottest-record>

³ Νότια Γαλλία, Πορτογαλία, Καλιφόρνια

⁴ https://www.meteo.gr/article_view.cfm?entryID=2554

⁵ Hungersteine / hungesrstones

⁶ https://www.naftemporiki.gr/green/1426441/pio-thermoi-apo-pote-oi-okeanoi-to-2022/?fbclid=IwAR1IqMUHoAAxq6Xl0HYSvCiVE cetf9xjSg1vgIFV4vFN2D_4OuGHb3SIXY

⁷ <https://public.wmo.int/en/media/news/2023-warm-start-breaking-records-across-europe>

απέδειξε περίτρανα την πομφόλυγα του «επιτελικού κράτους» χωρίς προετοιμασία και σχεδιασμό, και από ένα παράξενο «καπρίτσιο του καιρού», έναν ήπιο, χωρίς υψηλές θερμοκρασίες, Αύγουστο. Το τελευταίο, μάλιστα, ήταν ο κύριος παράγοντας που οι καμένες εκτάσεις από «αγροτοδοασικές» πυρκαγιές, ήταν της τάξης των 220 χιλιάδων στρεμμάτων⁸, ενώ το 2021⁹ έκαψαν 1,33 εκατομμύρια στρέμματα.

Οι συνέπειες από την κλιματική αλλαγή είναι λίγο-πολύ γνωστές και συνοψίζονται ως εξής: **Άνοδος της μέσης θερμοκρασίας¹⁰ του πλανήτη, Αλλαγές στις βροχοπτώσεις¹¹, Αύξηση της συχνότητας και σφοδρότητας ακραίων καιρικών φαινομένων¹² και Άνοδος της στάθμης της θάλασσας¹³.** Η Κλιματική Αλλαγή αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις σε πολλούς τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, όπως η βιομηχανία, η παραγωγή ενέργειας, ο κατασκευαστικός τομέας, αλλά, και ο τομέας των μεταφορών. Παράλληλα, θα σημειωθούν σημαντικές επιπτώσεις στις αγορές για αγαθά και υπηρεσίες και πιέσεις στους φυσικούς πόρους, από τους οποίους εξαρτώνται οι οικονομικές αυτές δραστηριότητες. Ουσιαστικά, η Κλιματική Αλλαγή και η βιώσιμη ανάπτυξη συνδέονται μέσω των αλληλεπιδράσεων με την βιομηχανία, το οικιστικό περιβάλλον και την κοινωνία. Η οικονομική ανάπτυξη, η τεχνολογική εξέλιξη, οι δημογραφικές μετακινήσεις, τα καταναλωτικά πρότυπα, ο τρόπος ζωής και οι διακυβερνητικές δομές, ορίζουν και σχηματοποιούν τους δρόμους που ακολουθούνται και τελικά καθορίζουν ακόμα και τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Εν μέρει, οι παράγοντες αυτοί εξηγούν, γιατί οι βιομηχανικές χώρες είναι οι μεγαλύτεροι ρυπαντές. Οι ίδιοι παράγοντες που σχετίζονται με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, εξηγούν εν μέρει, πάλι, γιατί ορισμένες περιοχές και τομείς, ιδιαίτερα στον αναπτυσσόμενο κόσμο, είναι πιο ευάλωτοι στην κλιματική αλλαγή. Οι κύριοι λόγοι είναι έλλειψη οικονομικών πόρων, αναπτυγμένης ακαδημαϊκής ικανότητας και αναγκαίων υποδομών, ικανών για την αντιμετώπιση των πιέσεων που αναμένεται να εμφανιστούν. Οι βιομηχανίες, ο αστικός ιστός και οι ανθρώπινες κοινωνίες διαθέτουν μακρόχρονες εμπειρίες με αποτέλεσμα να είναι συνηθισμένες σε διαφοροποιήσεις και σε πολλές περιπτώσεις είναι ανθεκτικές στις κλιματικές συνθήκες. Τα σοβαρά προβλήματα δημιουργούνται όταν σε περιπτώσεις ακραίων ή επίμονων αλλαγών, ιδιαίτερα σε εκείνες που δεν έχουν προβλεφθεί ή η δυνατότητα προσαρμογής είναι περιορισμένη.

Οικονομία, ανάπτυξη ή ύφεση, σχεδιασμός κατάλληλων υποδομών άρα και η εφαρμογή πολιτικών είναι απολύτως συνδεδεμένες μεταξύ τους. Όλες οι οικονομικές δραστηριότητες, ανάλογα με το βαθμό ευαισθησίας τους στις κλιματικές αλλαγές, μπορούν να διαχωριστούν σε κατηγορίες. Στις δραστηριότητες που είναι άμεσα εξαρτώμενες από το κλίμα, π.χ. κατασκευές, μεταφορές, υπεράκτια παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου, βιομηχανική παραγωγή που εξαρτάται από την διαθεσιμότητα νερού, τουρισμός και αναψυχή, δραστηριότητες με αγορές ευαίσθητες στις κλιματικές συνθήκες π.χ. παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, παραγωγή και εξορύξεις ορυκτών καυσίμων για την θέρμανση και κλιματισμό χώρων, κατασκευή

⁸ <https://www.kathimerini.gr/society/562144600/5-922-pyrkagies-antimetopistikan-to-22/>

⁹ https://www.fireservice.gr/el_GR/stoicheia-symbanton

¹⁰ υπολογίζεται ότι η μέση θερμοκρασία του πλανήτη αυξήθηκε κατά 0,7°C από το 1950. IPCC, Climate Change 2021, The Physical Science Basis, UN, August 2021. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

¹¹ Σύμφωνα με την έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας αναμένεται μείωση των βροχοπτώσεων στην Αβ. Ελλάδα κατά 20% και αύξηση τους κατά 30% στην Δ. Ελλάδα.

https://www.bankofgreece.gr/Publications/%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7.pdf?mode=preview

¹² με μεγάλη βεβαιότητα στις προβλέψεις της IPCC. IPCC, Climate Change 2021, The Physical Science Basis, UN, August 2021.

<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

¹³ Η μέση στάθμη ανόδου της θάλασσας υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 3cm την δεκαετία και αναμένεται να φθάσει το επίπεδο των 98 cm κατά το τέλος του αιώνα. Η άνοδος αυτή οφείλεται τόσο στην εισροή υδάτων από το λιώσιμο και την υποχώρηση των παγετώνων, όσο και στην διαστολή του θαλασσινού νερού από την άνοδο της θερμοκρασίας. IPCC, Climate Change 2021, The Physical Science Basis, UN, August 2021. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

έργων προστασίας ακτών και λιμενικών έργων κλπ. Η σημαντικότερη κατηγορία είναι οι δραστηριότητες που εξαρτώνται από πόρους που είναι ευαίσθητοι από τις κλιματικές διαφοροποιήσεις και συμπεριλαμβάνουν αγροτικές βιομηχανίες (τροφίμων, ποτών, βιομηχανίες που έχουν σχέση με τα δασικά προϊόντα, υφαντουργία) παραγωγή βιομάζας και παραγωγή άλλων ανανεώσιμων πηγών. Αν και οι τομείς ενέργειας, βιομηχανίας και μεταφορών είναι πολύ σημαντικοί για την οικονομία, αφού βιομηχανία και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες αντιστοιχούν στο 95% του ΑΕΠ στις υψηλά αναπτυγμένες χώρες και 50-80% του ΑΕΠ στις αναπτυσσόμενες, η κλιματική ευαισθησία πολλών δραστηριοτήτων που ανήκουν σε αυτούς, είναι χαμηλότερη από την κλιματική ευαισθησία που έχουν ο γεωργικός τομέας ή τα φυσικά οικοσυστήματα. Η διασύνδεση των οικονομικών δραστηριοτήτων, σημαίνει ότι πολλές από τις επιπτώσεις θα είναι έμμεσες και θα μεταφερθούν μέσω αλληλεπιδράσεων διαμέσου των διάφορων οικονομικών τομέων. Ιδιαίτερα, η παραγωγή ενέργειας, η διαθεσιμότητα υδατικών πόρων και η παραγωγή γεωργικών προϊόντων θα μεταφέρουν την ευαισθησία που έχουν στις κλιματικές αλλαγές μέσω του όλου οικονομικού συστήματος. Τέλος, η μη προσαρμογή στις νέες συνθήκες που δημιουργούν οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και η ουσιαστική απεμπόληση του στόχου για τη διατήρηση της ανόδου της θερμοκρασίας του πλανήτη μέσα στα ασφαλή επίπεδα του 1.5-2.0° C, έχει υπολογιστεί στην βάση της γνωστής «έκθεσης Stern»¹⁴.

Η κυβέρνηση ΝΔ με πρωθυπουργό τον κ. Μητσοτάκη, ξεπερνώντας ακόμα και τον εαυτό της, προώθησε πολιτικές ενάντια στην εργασία, ενάντια στην κοινωνία και τη δημόσια υγεία (ιδιωτικοποιήσεις Νοσοκομείων), την χωρίς σχεδιασμό βίαιη απολιγνιτοποίηση, την ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ, την στρεβλή χρήση του χρηματιστηρίου ενέργειας, αλλά και, αντιπεριβαλλοντικών νόμων με την κατάργηση των φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, που είχαν αρνητικά αποτελέσματα (π.χ. πυρκαγιές το 2022 σε προστατευόμενες περιοχές στο Δάσος της Δαδιάς, την Βάλια Κάλντα, την Θάσο, το Παπίγκιο όρος) κ.α. Εν τω μεταξύ το Υπουργείο Περιβάλλοντος, ολοένα απομακρυνόμενο από τις βέλτιστες πρακτικές της Ε.Ε. δεν συμμετέχει ουσιαστικά με προτάσεις και πρωτοβουλίες για την ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής, δεν καταθέτει σύγχρονο σχέδιο Ε.Σ.Ε.Κ., αλλά προτάσεις και διαρροές, απεμπόλησης του στόχου της κλιματικής ουδετερότητας ως το 2050. Το νεοσύστατο Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, παραμένει χωρίς ουσιαστικές αρμοδιότητες για την Κλιματική Αλλαγή, χωρίς πλήρες και σαφές νομοθετικό πλαίσιο και οργανόγραμμα και κατάλληλο σχεδιασμό.

Η Ανθρωπότητα, όμως σε αντίθεση με τις πολιτικές τύπου Μητσοτάκη, Τράμπ ή Μπολσονάρου, προσπαθεί να αντιδράσει. Από το 1992 στην συνδιάσκεψη του Ρίο, στο Πρωτόκολλο του Κυότο έφθασε η στιγμή του Συμφώνου του Παρισιού (2015) για την αποδοχή μιας διεθνούς συμφωνίας για την ανάληψη δράσης ανάσχεσης της κλιματικής αλλαγής. Η διεθνής κοινότητα έχει αποδείξει ότι, η συνεργασία σε διεθνές επίπεδο φέρνει αποτελέσματα, εφόσον υπάρχει η κοινή αντίληψη, η πολιτική βούληση και τηρούνται οι διεθνείς συμβάσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το γνωστό «πρωτόκολλο του Μόντρεαλ» για την προστασία της στιβάδας του όζοντος. Ήδη οι επιστήμονες διαπιστώνουν μείωση της τρύπας του όζοντος, έστω μικρή, και ευελπιστούν ότι, η πλήρης επούλωση της θα συντελεστεί σε λίγες δεκαετίες¹⁵, διευκολύνοντας ακόμη περισσότερο την μάχη για την προσαρμογή και την μείωση των συνεπειών που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή.

Η κατάσταση, παρά το Σύμφωνο του Παρισιού, δεν έχει αλλάξει. Οι προσπάθειες για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την μείωση των συνεπειών που αυτή προκαλεί, δεν έχουν επιταχυνθεί. Είναι κοινή διαπίστωση, ιδιαίτερα μετά την Διεθνή Συνδιάσκεψη για την Κλιματική Αλλαγή που έγινε στο Σαρμ ελ-Σέικ της Αιγύπτου, τον περασμένο Νοέμβριο (2022), ότι, οι Διεθνείς Συνδιασκέψεις τείνουν να καταλήξουν σε «κοσμικά γεγονότα», μόνο με διαπιστώσεις, χωρίς αντίκρισμα και δεσμεύσεις.

¹⁴ *The Economics of Climate Change: The Stern Review LSE 2006*

¹⁵ <https://public.wmo.int/en/media/press-release/ozone-layer-recovery-track-helping-avoid-global-warming-05%C2%B0C>

Εν μέσω των πολλαπλών κρίσεων της εποχής μας, τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά κινήματα των πολιτών πρέπει να κινητοποιήσουν τις άβουλες και απρόθυμες κυβερνήσεις στην κατεύθυνση της επιτάχυνσης των προσπαθειών, την μετατροπή των μεγάλων λόγων σε πράξεις, προς μια ολοκληρωμένη πορεία προς ένα βιώσιμο μέλλον. Είναι χρέος μας απέναντι στο μέλλον μας, στο μέλλον των παιδιών μας, είναι χρέος μας απέναντι στην Ανθρωπότητα.

** Υποψήφιος Βουλευτής Δυτικής Αθήνας, ΣΥ.ΡΙΖ.Α*